
Söderöposten

Medlemsblad för Söderöns Hembygdsförening

*Ingeborg Pettersson, Nolsterby.
1900-1988*

Foto Hans Ericsson

Nr 2 2010

Innehåll:

Ordföranden har ordet,	sid 3
Årsmötesprotokoll, Ekonomisk rapport	sid 4-6
Gökotta, Nationaldagsfirande	sid 7
Byvandring, Söderödagen, Geologins dag, Brittas bästa	sid 8-9
Tjuvskytte, avskjutna fingrar och mord	sid 10
Referat från årsmötet	sid 11
Per Strömer, skolläraren i Långalma	sid 12-13
Om den tid som varit och komma skall, Långalmastigen	sid 14-15
Affärer på Söderön	sid 16-17
En pärla i Öregrund	sid 18
Söderöslöjd	sid 19
Hur fotbollsintresset väcktes hos en 10-årig grabb på Söderön på 1940-talet	sid 20-22
Örnen har landat	sid 23
Fågelrapport från Högalund i Tuskö	sid 24
Mystik på Svartnöskär, Inför gökottan	sid 25
Tidningsurklipp, Litet Söderölexikon	sid 26-27
Söderöns Hembygdsförening	sid 28

Ur Bondepraktikan maj:

**"Rogatus, lyss på de ljuva näktergal,
hur ljuvligt han sjunger i buske och dal!"**

Dags att betala medlemsavgiften.

Årsavgiften är 100:- Plusgiro 15 28 61-1

Glöm inte uppge namn.

Kolla på adressetiketten på sista sidan.

Står det 10 vid din adress, har Du betalat för 2010.

Söderöpostens redaktion består f.n. av:
Hans Tibell, Viveka och Åke Westman
För innehållet i artiklarna svarar respektive författare
Ansvarig utgivare är Hans Tibell

Har ni material (text eller bilder eller både och), mejla dem till westsson@comhem.se
Layout Åke Westman.

Ordföranden har ordet!

Kära medlemmar och Söderöbor!

Äntligen vår, dånande fågelsång, gassande sol och otvättade fönster och snart kommer myggen!

Och alla våra aktiviteter: som ni kan se på annan plats så blir det gökotta, byvandringar, national- och Söderödag och allt möjligt annat. Sedan kommer blåbär, kantareller och lingon - härligt!

Detta nummer av Söderöposten delas ut till alla hushåll. Du kan se vad vi gjorde under det gångna året, vilka som blev valda och lite kortfattat om vad som kommer att ske.

Vi har naturligtvis en baktanke med detta, nämligen att locka dig att bli (eller fortsätta vara) medlem och på det sättet träffas, trivas och få nya bekanta under nöjsamma former.

Officiellt brukar jag säga att vi värnar det kulturella kapitalet, det vill säga att vi ägnar oss nästan bara åt nöjen. Men det är faktiskt lite mer seriöst än så.

Andra hembygdsföreningar som kämpar med hus och samlingar brukar bli lite chockerade och kanske också lite avundsjuka, men jag är övertygad om att vi ger ett bra bidrag till bygden genom att stärka samhörigheten mellan alla som har en knytning till Söderön.

Dessutom lär man känna andra personer och byar och ställen som kanske finns ganska nära, men som man aldrig förut träffat eller varit på.

Alltså: välkommen i Söderöns Hembygdsförening.

Det blir en i allt väsentligt torr och varm sommar - så måste det bli eftersom allt ska jämna ut sig i enlighet med de stora talens lag och klimatprofeterna.

Ta vara på den!

Hans Tibell

ÅRSMÖTESPROTOKOLL 2010-03-28

Plats: Söderögården, Långalma

1. Årsmötets öppnande

Föreningens ordförande Hans Tibell hälsar alla välkomna.

2. Mötesfunktionärer

Till ordförande för årsmötet valdes Christer Mattsson.

3. Till sekreterare för årsmötet valdes Karin Hörner Andersson.

4. Val av två justeringsmän

Till justeringsmän valdes Robert Carlsson och Bengt Skagersjö.

5. Fastställande av dagordning

Mötesdeltagarna godkände förslaget till dagordning.

6. Fråga angående mötets utlysande

Information om kallelse till årsmötet har hembygdsförenings medlemmar fått utskickat i Söderöposten och Annonsbladet. Mötesdeltagarna godkände mötets utlysande.

7. Styrelsens verksamhetsberättelse och ekonomisk redovisning för år 2009

Verksamhetsberättelse och Ekonomisk redovisning för 2009 (se Söderöposten nr 1 2010) redovisades av Hans Tibell och godkändes av mötesdeltagarna. Föreningen har 269 medlemmar.

8. Revisorernas berättelse

Revisionsrapport redovisades av Margaretha Mattsson, och godkändes av mötesdeltagarna.

9. Fråga om ansvarsfrihet

Mötesdeltagarna beslutar att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 2009.

10. Val av ordförande

Hans Tibell omvaldes till ordförande på ett år.

11. Val av styrelse och styrelsesuppleanter

Till ordinarie ledamöter i styrelsen valdes på två år Ulla-Britt Jansson, Viveka Westman och Anders Westerberg.

12. Till **suppleanter till styrelsen** valdes på ett år Margit Bergström, Anna-Britt Matsson, Hans Gustavsson, Robert Carlsson, Maryanne Svantesson och Karin Hörner Andersson.
13. **Val av revisorer och ersättare**
Margaretha Mattsson och Lage Löwen valdes till revisorer.
14. Mats Jorlin valdes till **revisorsuppleant**. Alla på ett år.
15. **Val av ombud till Upplands fornminnes- och Hembygdsförbund**
Ombud för Upplands Fornminnes och Hembygdsförbund utses av styrelsen.
16. **Val av ombud till Söderögårdens bygdegårdsförenings årsmöte**
Ombud för Söderögårdens Bygdegårdsförening utses av styrelsen.
17. **Val av tre ledamöter i Valberedningen, varav en sammankallande**
Till valberedning omval av Arne Westerberg (sammankallande), Mats Frylmark och Patrik Westerberg.
18. **Fastställande av medlemsavgift 2011**
Medlemsavgifter för 2011 oförändrad, 100 kr.
19. **Behandling av motioner**
Inga inkomna motioner.
20. **Styrelsens förslag till verksamhetsplan**
Förslag till verksamhetsplan finns att läsa i Söderöposten nr 1 2010.
21. **Övriga frågor**
Conny Wahlgren tackade för en bra skött förening och berömde Söderöposten.
Anders Westerberg berättade om läget för Söderödagen, med bl.a talangjakt. Lage Löwén blir konferencier.
Ett förslag kom upp om att göra en resa till Österby någon gång under augusti. Tas upp på ett styrelsemöte.
Bygdegårdarnas Kulturvecka i slutet av oktober, v 43. Forts nästa sida

Det blir gammaldags mat tillsammans med Bygdegårdsföreningen.
 Brittars receptbok kostar 70:-, varav 10:- läggs i en fond.
 Ett förslag var att alla medlemmar säljer ett antal böcker.
 Måndagen den 26 april kl. 20.00 blir det yoga i bygdegården 250:- för 5 gånger.
 Margit Bergström hade gjort smörgåstårterna och de var väldigt goda.
 34 medlemmar deltog i årsmötet (bilaga 1).

22. Årsmötet avslutas av Christer Mattsson.

Karin Hörner Andersson
 Mötets sekreterare

Christer Mattsson
 Mötets ordförande

Robert Carlsson
 Protokolljusterare

Bengt Skagersjö
 Protokolljusterare

Ekonomisk rapport i sammandrag:

Föreningens intäkter:

Intäkter av aktiviteter	4720:-	
Söderödagen	35799:50:-	
Försäljning	400:-	
Medlemsavgifter	24451:-	
Kommunala bidrag	1350:-	66720:50

Föreningens kostnader:

Möteskostnader	1141:-	
Medlemsavgifter	2540:-	
Kostnad för aktivitet	3027:-	
Söderödagen	35799:50	
Lokalhyra	1650:-	
Kontorsmaterial	34:50	
Trycksaker	6916:-	
Annonsering	2532:-	
Porto	2000:-	
Övriga kostnader	1300:-	
Bankkostnader	480:-	57420:-

Överskottet på 9300:50 förs över till 2010 års verksamhet

Gökotta

Söndag 23 maj

Samling vid Tuskötorg, alltså mitt i byn kl, 06.00.

**Gökottan kommer att ledas av vår eminente fågelciceron
Gunnar Emanuelsson.**

Väl mött med:

Matsäck, lämpliga skor och gärna kikare och fågelbok.

För mera info ring Christer Mattsson 70490

**Miss inte detta tillfälle att få veta allt ni inte vet om fåglar och
deras sång.**

Välkomna!

Nationaldagsfirande vid Söderögården

Lördag den 6 juni kl 12.00

**Musikunderhållning samt högtidstal av
Prof. em. Martin H:son Holmdahl.**

**Kaffeserveringen börjar kl 11.30 och vi bjuder
alla i folkdräkt på kaffet.**

Samarr. med Söderögårdens Bygdegårdsförening.

Välkomna!

Byvandring

Söndag 4 juli

Samling vid Tuskötorg, alltså mitt i byn kl, 10.00.

Vi kommer att gå ca 6 km via Svartnö.

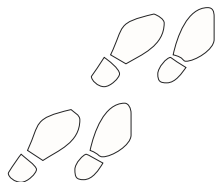
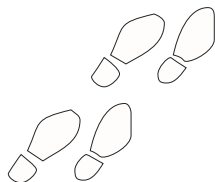
Med prat och fika beräknar vi att det tar ca 3 timmar.

Väl mött med:

Matsäck, vatten om det blir varmt och lämpliga skor.

För mera info ring Christer Mattsson 70490

Välkomna!

Söderödagen

Söndagen den 18 juli

Utställning av veteranfordon

Talangjakt

Försäljning av lokalt producerade varor

Åsnebingo

Hembygdsföreningens egen hörna

Servering av fika och lättare mat.

Annons kommer i Annonsbladet.

Samarr. Med Söderögårdens Bygdegårdsförening.

Välkomna!

Geologins dag

Söderön – ett nytt Klondyke eller en gruvlig upplevelse

Lördagen den 11 september

Samling vid Söderögården kl 10.00. Avdelningsdirektör Arne Sundberg från SGU guidar oss runt bland gruvhål på Söderön.

Se vidare annons i Annonsbladet.

Välkomna!

Brittas bästa

De flesta känner vår matmamma, vår bygds "Kajsa Warg", dvs Britta Eriksson på Raggarö. Hennes matlagningskonster har vi avnjutit vid otaliga tillfällen under åren.

Ett av dessa har varit matlagningskurser under några vintrar och vi elever har sparat recepten och beskrivningarna. Det blev en riktig guldgruva, en inspirationskälla att ha till hands i kökslådan.

Genom samarbete med Tierps Tryckeri har vi kunnat trycka upp Brittas recept och har möjlighet att sälja denna guldklimp. Du kan köpa den genom att ta direktkontakt med någon i styrelsen, eller vid någon av våra aktiviteter under det kommande året.

Av priset kommer 10:- att gå till en fond, "Brittas Fond", som ska ge uppmuntran till främst yngre personer när det gäller mat och matlagning.

Britta Eriksson Foto Hans Tibell

Hans T, kvarsittare på matlagningskurserna

Tjuvskytte, avskjutna fingrar och mord

Tjuvskytte, avskjutna fingrar och mord.

Fred Söderberg
Foto Åke Westman

Det var några av de hemskeheter som Fred Söderberg från Gräsön berättade om när han besökte föreningen och höll en berättarkväll i kapellet i Nolsterby, i februari.

Skratten och rysningarna var många bland de ca 50 deltagarna.

Historien om Bockhus-Stava hade nog de flesta av oss hört tidigare. Hur hon med sparkstöttingen körde ner sin första man i en isvak, för att bli av med honom.

Men jag hade inte hört slutet på äventyret, så som Fred berättade. Hur Stava fick Janne Andersson på Fårön att ge bort en av sina bästa båtbräder, så att hon skulle kunna binda fast och räta ut sin man.

För efter bärgning och kaffedrickning hade nämligen likstelheten

börjat inträda och hon kunde ju inte lägga mannen i kistan, krokig, som sittandes på en spark.

Vi åhörare försökte också se framför oss synen när man en midsommarnatt skulle bärga hem den tjuvskjutna älgen. Den ena av skyttarna kröp in i det otympliga älghuvudet för att få det med sig hem. Vilket bl.a resulterade i ett dikesbesök.

Lagens långa arm nådde (når) även Gräsön ibland och då fick man sitta

Josefin Wiberg och Theres Wedin
Foto Åke Westman

av en tid på Gräsöbornas eget rekreationsställe, Norrtäljeanstalten.

Även kaffedrickning ingick i kvällens muntrationer.

Viveka Westman

Samarbete mellan föreningar

Valö-Forsmarks hembygdsförening samlade den 20 mars i Vigelsboängs hembygdsgård representanter från samtliga hembygdsföreningar från kommunen, för att diskutera ett eventuellt samarbete.

Ett bra initiativ och vi kommer att träffas i Öregrund nästa gång. Viveka Westman

Majbritt Burman, Johansson och Nilsson
Foto Viveka Westman

Referat från årsmötet

Söndagen den 28 mars 2010 höll Söderöns Hembygdsförening sitt årsmöte, som vanligt i Söderögården. Ett 35-tal medlemmar deltog. Under Christer Mattssons lugna

Årsmötesförhandlingar Foto Bengt Skagersjö ordförandeskap klubbades punkterna på dagordningen. Efter genomgång av verksamhetsberättelse, ekonomisk redovisning och revisionsberättelse beslutade årsmötet att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.

Hans Tibell omvaldes till ordförande under ett år. Föreningen har för närvarande ca 270 medlemmar.

Verksamhetsberättelsen för 2009 finns redovisad i Söderöposten nr 1 2010. Protokoll från årsmötet, finns med i detta nummer av medlemsbladet.

Av den ekonomiska redovisningen framgår bl.a. att Söderödagen med bl.a. Melodikrysset gick plus-minus noll. Även om kommunens bidrag har minskat är föreningens ekonomi god.

Styrelsens verksamhetsplan för året innehåller ett stort antal aktiviteter av olika slag.

Utöver det som redovisas i verksamhetsberättelsen (Söderöposten nr 1 2010) nämndes ett besök hos Öregrunds Hembygdsförening samt en fortsättning på geologidagen från 2009.

Datum och tider för aktiviteterna kommer som vanligt i Söderöposten.

Britta Erikssons recept från den matlagningskurs hon lett under tre år sammanställs nu i en receptsamling med ca 60 recept.

Den kommer bl.a. att säljas på årets Söderödagen som blir den 18 juni i år.

Söderöposten lovordades från flera håll.

Efter årsmötet vidtog förtäring. Mötesdeltagarna lät sig väl smaka av bl.a. härliga smörgåstårter, som

Vi låter oss väl smaka Foto Bengt Skagersjö

vanligt gjorda av Margit Bergström. Fantastiska.

Vid tangenterna Bengt Skagersjö

Per Strömer skollärarn i Långalma

Per Strömer föddes 1933 och är uppvuxen i Östhammar.

Han blev inte prost som farfar och inte lantmätare som far sin.

Utan under slutmanövern i lumpen skickade han med ordonnans till posten, in ansökan till lärarseminariet i Uppsala.

Per S Foto Viveka Westman

Efter två år var han utbildad folkskollärare och kunde undervisa i de högre klasserna i folkskolan, dvs klasserna 4-7.

Första lärarjobbet fick han i Pajala, men efter ett år var han tillbaka i Östhammar och undervisade i Söderby skola ett läsår.

Han bodde i Sund och hade nu spanat in "mattanten" Siv, som skötte matbespisningen.

Han hade emellertid konkurrens av pojkarna i sjuan, som nästan slogs för att få hjälpa Siv att bära in ved.

Per avgick i alla fall med segern. Kanske hade det med hans fysik att göra. När man skulle spela fotboll sprang hela gänget till Sund, där närmaste fotbollsplan fanns. Och så tillbaka igen. Vintertid spolades is.

Och en populär gymnastikaktivitet som Per införde var patrullfälttävlan.

På sommarlovet jobbade Per med annat eftersom man som lärare inte hade någon sommarlön första åren.

Efter det läsåret lades skolan i Söderby ner och han jobbade i gamla skolan i Långalma ett år.

Ett minne han har från den tiden är att han plötsligt vid ett tillfälle hade för många elever i sin klass. Han räknade och såg att det var två elever för mycket.

Det visade sig att herrar Höstedt och A Eriksson hade blivit utvisade från Emelie Eklunds undervisning. Och i stället för att sitta av tiden utomhus, gick dom in till Pers undervisning. Detta skedde flera gånger.

Man kan gissa att Per var en populär lärare.

Ett annat minne som Per har är från sista dagen för terminen och sista undervisningsdagen i gamla "storskolan". Man skulle göra en utflykt till Söderby.

Per hade en flakmoped och när dom kom till Söderby ville några av pojkarna låna mopeden. Per kan än idag se hur Karl-Erik Westlund åkte runt, runt flaggstången. När det var dags att ge sig av hem var bensinen slut.

Eleverna hade cykel och tog sig lätt tillbaka. Värre var det för Per som fick trampa sin moped med packning hela vägen.

Nu var det dags att riva gamla storskolan i Långalma och så bar det av till Börstil. Där undervisade han sjuor i tre år.

Siv och Per var nu ett par och bodde i lärarbostaden i Börstil.

Så kom han åter till Långalma 1965, till nya skolan. Och där blev han kvar till pensioneringen 1996.

I början i nya skolan undervisade Per tre klasser samtidigt, sk. B2-form. Klasserna satt inte i samma rum, så det gällde att förbereda dagarna väl och organisera undervisningen. Men disciplinen var god och Per har inget minne av stök i klasserna.

Och gjordes något ofog försökte Per reda ut det och eleverna ställde i regel allt till rätta själva.

Vid ett tillfälle hade några elever förstört kartonger som skulle sparas. Per hade ett allvarligt samtal med dom och på eget initiativ gick dom till affären i Långalma och skaffade nya kartonger. Per försökte alltid i möjligaste mån vara med ute på rasterna.

Undervisningen ändrades naturligtvis under åren och varje gång han hade varit på något lärarmöte,

ville eleverna veta vad det var för nya påfund han kom hem med. Man kan förstå att gymnastik var ett av Pers favoritämnen att undervisa i. Värre var det med musik och orgelspel.

För att få undervisa i engelska måste Per göra en speciell tentamen på dåvarande Skolöverstyrelsen.

Efter pensioneringen vikarierade Per på olika skolor i kommunen. Nu bodde Siv och Per i Öregrund, men hade lärarbostaden i Långalma kvar. En kväll när de var ute och gick fick dom se att elever hade skrivit: Per, kom tillbaka, på baksidan av skolan. Det värmdes. Ett tag skjutsade Per runt hemvärnsmän i Hemvärnet med marina uppdrag

Och nu är det hus och trädgård som upptar Pers och Sivs tid. Och så får han vara chaufför när Siv ska iväg på något av sina cateringuppdrag.

Viveka Westman

Siv och Per Strömer Foto Viveka Westman

Om den tid som varit och om den som komma skall

Tankar och funderingar från Lösholmen.

Sedan jag sist skrev i Söderöposten så har det hänt en del som jag nu kommer att delge alla läsare.

Som ni minns så var det skördesåsong och som ett bevis på detta så bifogas ett foto av skördeekipaget vid haveriet.

Traktorn, den lilla röda har sedan dess fått nya framdäck, nytt avgasrör, ny fläktrem, ny grenrörspackning, stift, tändkablar m.m, och är att betrakta som färdig inför ett eventuellt vårbruk.

Kärvarna har däremot åsamkat mig ett litet bekymmer.

Dom har nämligen fallit dom sörmländska gulsparvarna på näbben och det är glädjande.

Däremot så har det förmodligen blivit någon genförändring på sparvarna på Söderön.

Det måste gå någon osynlig gräns vid fyrvägs korsningen på väg ner till Lösholmen.

Till vänster ner mot Stenalma äts det inte så mycket havrekärvar som på själva Lösholmen.

För att reda ut detta så har familjen Åke Westman fått en kärve liksom familjen Anders Westberg och familjen Bergström. Det

kommer senare att efter en rapport från dem utvärderas om det finns fog för en fortsatt verksamhet inom detta område.

Vid ett lokalt samkväm häromsistens så kom det upp en annan fråga som jag tycker man skall spinnna vidare på.

Det är detta med att utveckla saker och ting, hitta på nya idéer m.m.

Då framkom det att man kanske skulle kunna baka bröd och leverera på morgonen till alla sommarvärdar och fastboende. Tänk att en solig morgon få färska lokalt bakade frallor till kaffet!!

Enligt uppgift så finns kunnandet och tillgång till bageriutrustning på nära håll. Problemet är väl själva transporten.

Då skulle man kunna odla vete istället för havre om detta löste sig. Vi får återkomma i frågan.

Ja sedan blev det jul och nyår, snön kom att ställa till det för det högteknologiska samhället. Gamla sanningar som att det går som tåget, det går som på räls, kom verkligen på skam. Alla hade problem.

Posten kom i alla fall som vanligt. Elräkningar och dylikt hamnade i lådan.

Snöröjningen på Lösholmen har i mitt tycke fungerat väldigt bra, en

eloge till entreprenören Larsson.

Kommer Ni ihåg hur det var förr med snösvängen, den fungerade då också fast man inte hade dom resurserna som nu finns. Det var väl inte samma krav då.

Tänk på dom stackars gubbar som stod på flaket och skottade sand på spridaren med dom knaggliga gummihjulen som hängde efter bilen, vilket jobb.

Dom fick väl bara komma in i hytten när man hämtade ny sand, annars var det nog bistert.

Lasse med självbindarekipaget

För att avrunda det här med vinter och snö och alla problem så funderar jag på hur man med berätt mod kan köra in en massa snö runt det kungliga slottet i vår huvudstad allt för att kunna ha en skidtävling??

Jag menar att köra in någonting som enligt media man har haft ett elände med att bli av med under vintern. Ur led är tiden. Var är miljötänkandet?

Nu är tiden inne när ”Drivans blomma smälta ner och dö” som det står i visan.

Sommartiden gör sig påmind, ställ om klockorna och avvakta tiden mellan Hägg och Syren.

Upplev dofterna när grillosets vänner har möte och se fram emot sommaren och nästa Söderödag.

Återkommer med mera funderingar och tankar längre fram.

Lasse Widgren, Lösholmen

Långalmastigen

Tisdagen den 13 juli kl. 18.00

Om det inte spöregnar går jag Långalmastigen.

Vill Ni hänga med, träffas vi vid skolan i Långalma.

Vill Ni bara träffas och fika och prata räknar jag med att vara vid gistvallen kl. 19.30, så då kan vi träffas där med medhavda matsäckar.

Viveka Westman tel. 0739132935.

Affärer på Söderön

Tillsammans med Britta Olsson i Nolsterby håller jag på att göra en sammanställning av de lanthandlare som funnits på Söderön.

Det är ett långsiktigt projekt, men nån gång kanske vi kan presentera det i sin helhet i Söderöposten.

Brittas släkt har varit inblandade i samtliga affärer, utom så vitt vi vet, affären i Hummeldal.

När jag försökte få fram uppgifter om verksamheten i Lövnäs, Mälby, fick jag tips av Carl-Johan Wedin att prata med Walter Löwén. Så i påskas var jag till Walter i Östhammar och fick ta del av riktigt intressant material.

Walters farfar, Mattias Mattsson var den första handlaren i Lövnäs.

När han startade verksamheten är oklart men det intressanta materialet som Walter har, är journaler från 1889 till 1891. Första anteckningen är från 1 mars 1889.

I dessa journaler skrev Mattias Mattsson ner, varje dag, vilka som hade handlat, vad dom hade handlat och för hur mycket.

Jag fick nästan rysningar när jag läste att min morfars far, båtsman Sjökvist, Vikarn, år 1890 hade handlat 1 st barnkofta (kan ha varit till morfar eller någon av hans systrar). Vidare hade han vid

Margareta Sahlsjö och Walter Löwén Foto Viveka W

samma tillfälle köpt 2 m domestik. Summa tillsammans 2:80.

E Jansson i Svartnö hade ungefär samtidigt köpt en mössa för 1:25 .

Och kringgående Anders Olsson hade köpt en kappa för 14:-. Var han gårdfarihandlare? Det kan ju knappast ha varit en luffare som köpte kläder till det priset. Det skulle motsvara ung. 900:- i dagens penningvärde.

Öman i Gröngärde köpte 0,425 hagel för 0,30:-.

Och till julen, närmare bestämt den 22/12 1891 hade M Mattsson, Sjölund gjort en stor inhandling.

Och redan då bakade man saffransbröd och saffranet kostade 0:12:-. I dagens värde ung. 6:-.

Mattsson tillhandahöll brisilja, tobak i kardus, separatorolja, serupp osv.

Kan brisilja ha varit någon typ av medicinalväxt?

Lövnäs, affären i huset till vänster

Foto: Sven Edin

Och samtidigt som han sålde varor köpte han upp kött och ägg, som lastades ut via ångbåtsbryggan i Älvsnäs. Och det mesta ser ut att ha sålts till Söderhamn.

”Enkan” Borgström på Alnön hade t.ex fått 6:75 för 13 ½ får. Om det var antal får eller kilo framgår inte.

Mattsson hade även slakteri. Och drev jordbruket vid Lövnäs.

De här journalerna anser jag vara ett unikt dokument, som Walter ska vara rädd om och jag hoppas att vi får låna det till någon av våra föreningsträffar, så att flera får ta del av det.

Även om man inte har någon anknytning till de personer som finns med i journalerna är det

intressant att se vilka varor man handlade och till vilket pris i slutet av 1800-talet. Och kunderna kom från hela Söderön, Tvärnö, Raggarön och även andra öar runt omkring.

1904 sålde Mattsson affärsrörelsen till August Olsson, som kom från Gräsön och som var Brittans farfar.

Det är oklart hur länge det fanns lanthandel i Lövnäs, kanske till någon gång under 1920-talet. Slakteriet fanns förmodligen längre.

En av slaktarna var Enok Edin. Han dog 1918 i spanska sjukan. Han var far till Sven Edin, född 1913 och som var den första på Söderön som tog realexamen.

Viveka Westman

En pärla i Öregrund

Det var en härlig eftermiddag i april. Sol, frisk vind, fåglarna kvitterade i snåren, torra löv dansade i rabatten, och vi fick ett hjärtligt välkomnande av Öregrunds Hembygdsförening i deras fina bygdegård, mitt i centrala stan.

Det är en gammal skeppargård, efterhand om-, till- och påbyggd under gångna århundraden och nu ömt omskött av föreningen.

Margit Bergström, Torsten Molarin och
Birgitta Sandell Foto Viveka Westman

Vi samlades runt kaffebordet i stora salen, solen sken in genom de ljusa spetsgardinerna och över alla gamla möbler och fina föremål.

Man satte sig lite andaktsfullt, stämningen var lite högtidlig, kaffe och kakfat kom in, samtalen kom i gång efterhand.

Det var precis som ett riktigt kaffekalas för länge sedan - vi var nog lite påverkade av miljön

Det är en fin anläggning med många intressanta föremål, men också med en hel del bekymmer att visa, vårda och utveckla samlingarna och gården.

Visst blir man imponerad av vad Öregrunds Hembygdsförening gör, men i vår hembygdsförening lever vi ju lyckliga och ansvarslösa utan hus och samlingar och det är nog bäst att vi fortsätter så.

Men hursomhelst ett stort tack till Torsten Molarin och alla andra för ett mycket givande besök!

Och till er alla:

Kolla deras öppettider och gör ett eget besök!

Hans Tibell

Bosse Bergström, Åke Westman, Ulla Jansson,
Sven och Anna-Britt Matsson
Foto Viveka Westman

Söderöslöjd

Det var meningen att det här lilla reportaget skulle bli reklam för Söderöslöjd och deras verksamhet vid Söderökiosken i Långalma.

Tyvänn kommer inte kiosken att vara öppen i sommar (om det inte händer något efter det att det här skrivs) och då blir det heller ingen utställning och försäljning av hantverk i boden intill kiosken.

Mona Andersson, Långalma berättar att hantverksföreningen Söderöslöjd bildades för ca tjugo år sen.

Man hade en kampanj för att få igång föreningsverksamheter av olika slag på Söderön.

Vid detta tillfälle bildades även idrottsföreningen LAIF, som numera är nedlagd.

Det var hantverkare med anknytning till Söderön, Tvärnö och Raggårön som bildade Söderöslöjd.

Från början hade man sina möten i Söderögården. Men nu är medlemsantalet så lågt att man träffas hemma hos varandra.

Mona Andersson

Foto Viveka Westman

Medlemmarna jobbar med träslöjd, skinn, näver, stickat och virkat, målning osv.

Fördelen med föreningen är bl.a att man kan dela på kostnader för att kunna ställa ut sina alster vid olika evenemang.

I år kommer man att delta vid Raggårön den 1:a maj, på Söderödagen, ev. på någon av torgdagarna i Östhammar, på badortsdagarna i Öregrund och på julmässor.

Ordförande i Söderöslöjd är Anita Tegelberg i Björnäs.

Viveka Westman

Redaktionen önskar alla en skön sommar!

Hur fotbollsintresset väcktes hos en 10-årig grabb på Söderön på 1940-talet.

Om två år arrangeras för tredje gången sommarolympiaden i London. För sextiotvå år sedan, närmare bestämt den 29 juli 1948 invigdes den senaste sommarolympiaden i London.

I Londonolympiaden 1948 hade Sverige väldigt stora framgångar och hamnade på andra plats i nationstävlingen. Bland alla guldmedaljer märktes den som det svenska fotbollslandslaget tog genom att besegra Jugoslavien med 3-1 i finalen. I det svenska laget ingick bland andra den sedermera berömda innertrion ”Grenoli” som blev proffs i Milan under 50-talet.

Jag hade precis fyllt 10 år och skulle till hösten börja i fjärde

klass i Söderby skola. Visst hade vi redan börjat spela fotboll på rasterna i skolan, men det verkliga fotbollsintresset tror jag föddes i och med de svenska framgångarna i London.

För att kunna spela fotboll även hemma på gårdsplanen vid Snuggsund måste man ju ha en egen fotboll, vilket inte var det lättaste att få tag på när man bodde på Söderön i slutet av fyrtioalet.

Det gick åt mycket tjat på farsgubben innan han gav med sig och min lillebror Malte och jag fick skicka efter en fotboll i Åhlén & Holms-katalogen. Men absolut

Hans Gunnarsson

Fotbollslandslaget 1948

inte mer än en boll per säsong fick det bli.

Utrustning.

Fotbollarna på 40- 50-talet var inte lika släta och fina som dagens. I ett av dom arton fälten på bollen fanns ett ca 6 cm långt hål där luftslangen på blåsan veks in efter pumpningen.

Därefter syddes hålet igen med hjälp av en läderrem och remnål. Denna rem var inte skön att träffa när man nickade bollen.

När sömmarna på bollen började nötas av och gummiblåsan började synas mellan fälten, dröjde det inte länge förrän det gick hål på den och luften läckte ur.

I bästa fall var inte hålet så stort så det gick att laga med solution och en gummilapp, men till slut gick blåsan sönder för gott och det var bara att stoppa tidningspapper i bollen under resten av säsongen.

Den yttersta nödlösningen var att pumpa luft i en urinblåsa från något av djuren som pappa slaktat i slakteriet.

Fotbollsskor var det ingen som hade vid den här tiden utan den vanligaste fotbeklädningen var blåa gymnastiskor av smärtingtyg med gummisula, som var lätta att springa i.

Tyvär höll dom inte så länge för allt nötande med fotbollen och jag minns att mamma oroade sig för att vi ständigt var fuktiga om fötterna som dessutom luktade svett. Hon tyckte vi skulle ha sandaler på sommaren, men dom gick ju inte att spela fotboll i

Aktiviteter.

Förutom spel- och skotträning mot ett självtillverkat mål hemma på gårdsplanen, lekte vi något vi kallade "Guld, silver, brons," där det gällde att skjuta ut varandra ur målet.

I skolan spelade vi fotboll på rasterna, vid Jonsgruvan där min närmaste klasskamrat bodde och när jag besökte mina kusiner i Knäppensgårde på somrarna var det oftast fotboll på programmet.

Det var också samling nere vid Färgärdsbadet på sommarkvällarna, där vi förutom att bada, lirade boll på en öppen plan bland hasselbuskarna en bit från stranden.

Någon organiserad fotbollsträning var det inte tal om utan det var alltid spel mot två mål för nöjets och gemenskapens skull. Men bollkontroll och lagspel tränades upp och här fostrades flera av kommande spelare i Börstils SK som startade sin verksamhet i Sund i början av 50-talet.

Själv spelade jag i Norrskedika till 18 års ålder då karriären tog slut i och med att jag började studera.

Lillebror Malte

Den som troligen gick längst som fotbollsspelare från Söderön var min lillebror Malte som 1965 spelade fotboll i division 2 under Gimo IF:s framgångsår på sextio-talet.

Sammanfattning.

Under denna tidsperiod var det inte möjligt för en fotbollssintresserad grabb att se sina idoler från landslaget på TV, vilket idag är vardagsmat, utan den enda möjligheten var att titta på bilder i All Sport och Rekord Magasinet.

Därför blev dom lokala stjärnorna i Östhammars och Norrskedikas division fyralag dom idoler som man kom närmast och beundrade mest.

När det gällde landslagsstjärnorna blev det därför ett oförglömligt minne när Gunnar Nordahl kom till Östhammar 1950 för att inviga den nya Idrottsparken vid Gammelhus.

Gunnar Nordahl

Fotbollssintresset har sedan följt med genom livet och när mina barn växte upp på sjuttio- och åttiotalet avsatte jag tid som ungdomstränare i Gamla Uppsala SK under några år.

Detta är några nedtecknade minnen av Hasse Gunnarsson från sportaktiviteterna på Söderön på 40-talet.

Örnen har landat

Ingen som har följt med i lokaltidningarna eller varit på Sjötorget i Östhammar de senast veckorna, har väl undgått Hasse Gustavssons imponerande skulptur.

Lars-Erik och Hasse Gustavsson
Foto Viveka Westman

Hasse Gustavsson som bor i Kråk-näs, Långalma, fick i uppdrag av kommunen att göra nånting av de stubbar som blev kvar sedan man huggit ner ett par almar vid Sjötorget.

Det resulterade i att Hasse med motorsåg skulpterat ut en imponerande havsörn i den ena stubben, som från början var ung, tre meter hög.

Hasse har jobbat med motorsågs-konst i tio år och han är stolt över att kunna berätta att han bara använder standardsvärd till sina skulpturer. Många jobbar med konstarten, men använder förfiningsverktyg för att få något som dom tycker bättre finish.

I den andra stubben ryktas det att det ska bli en ugglefamilj. Den kanske redan är klar när den här tidningen kommer ut.

Det kommer att bli sommarens turistdragplåster i Östhammar.

I ett för övrigt folktomt Östhammar i måndags (19/4), samlades en hel del folk vid örnen. Den granskades ingående och fotograferades ur alla vinklar.

Hasse har för närvarande en utställning på Knutmassomuseet i Gimo, där han ställer ut ett stort antal alster i olja, akvarell, blyerts och så motorsågskonst.

Det är hans femte egna utställningen och den pågår till den 29 juli.

Man undrar hur karln hinner med allt detta plus familj och ett hel-tidsjobb på Gimo värmeverk.

Viveka Westman

Berguv

Foto Viveka Westman

Fågelrapport från Högalund i Tuskö

I många år har vi matat våra småfåglar under vintern i ett äppelträd utanför vårt köksfönster.

Sedan vintern 2003 – 2004 noterar vi när varje ny fågel för säsongen dyker upp i äppelträdet.

Det brukar röra sig om 15 – 20 arter med vintern 2006-2007 som mest.

Det som räknas är att fåglarna varit framme i eller vid trädet för att äta av det som bjuds.

Talgoxen är oftast först fram, men även blåmes och nötväcka har varit först till bords.

Det vi bjuder på är solrosfrö, talg-bollar, saltfritt fett om vi har, samt äppelhalvor till främst koltrastarna.

Matningssäsongen har successivt ökat och sträcker sig numera från mitten av oktober till mitten av maj.

Fågelmatningen

Foto: Bengt Skagersjö

Vi är nu inne på vår tredje 20-kilossäck med solrosfrö. Det blir dyrt, men det ger både sällskap och underhållning.

För i år, vintern 2009 – 2010, ser det än så länge ut så här:

23 oktober talgoxe, blåmes, nötväcka och entita

26 oktober svartmes

27 oktober grönfink

9 november hackspett

3 januari nötskrika

30 januari koltrast och tofsmes

12 februari domherre med dam

20 mars grönsiska

28 mars bofink och gulsparv

29 mars sävsparv (ny)

31 mars steglits (ny)

5 april rödhake

Detta blir 17 arter hittills i år. Vi saknar bl.a. den väldigt söta stjärtmesen, samt varfågel och bergfink. Men vi får nöja oss med de nya bekantingarna sävsparv och steglits. Just nu kryllar det av grönsiskor.

Utöver dessa har sparvhöken också slagit sig ned i trädet och förvånat konstaterat att de övriga matgästerna hunnit sätta sig i säkerhet.

Och idag den 6 april kom den första sädesärlan.

Maria och Bengt Skagersjö
Högalund, Tuskö

Mystik på Svartnöskär

Utanför Ersholmen, på Svartnöskär står ett träkors.

Enligt Algot Sjögren, född på Alnön har korset stått där sen i slutet av 1800-talet, kanske 20-30 år tidigare.

Det står fortfarande upprätt, med hjälp av stenar, men är i ett mycket dåligt skick.

I slutet av 1920 hade Algots bror, Adolf Sjögren, bättrat på inristningen, som då fortfarande syntes. Men han kan inte alls komma ihåg vad det stod.

Algot har ett minne av att hans far berättat att det skulle vara någon som varit på besök på ön Balsaren, där en fyrvaktare Öman bodde, som drunknade på den här platsen.

Denne besökare skulle vara från Yttersby och vara en släkting till fyrvaktaren.

Algot och sonen Leif har gjort många efterforskningar, via dödboken, gamla bouppteckningar osv, för att kunna få fram vem som drunknat här. Men utan resultat.

Algot och Leif har tankar på att sätta upp ett nytt kors, men dom skulle ju i så fall vilja veta vem korset är minnesmärke över.

Är det nån av Söderöpostens läsare som kan hjälpa till med det här?

Kontakta i så fall Algot direkt på tel. 0173-176 44.

Eller hör av till mig, tel. eller mejl se baksidan på denna tidning.

Viveka Westman

Inför gökottan....

När jag var med på Stockholms ornitologiska förenings exkursioner fick jag lära mig att det finns positiva och negativa fågelskådare. Självtillhör jag dom negativa skådarna. Jag är inte säker på att det är en talgoxe jag ser, även om den sitter två meter framför mig.

Åke, min lagvigde och grannen Annika tillhör däremot de positivs skara. Dom kommer glatt inrusandes efter sina rökstunder och har sett både lammgam och lärktrast, som aldrig tidigare setts på våra breddgrader. Det gäller bara att vara observant säger dom. Jo, jo...

Alltså: Var observanta på gökottan så hamnar ni förmodligen i Guinness rekordbok.

Viveka Westman

Vatten ur helleberget. Förut har i denna tidning omtalats, hurusom man vid Långalma mejeri å Söderön, Börs-til, ur en s. k. diamantborrh-brunn på blott c:a 20 meters djup fått rikligt med vatten — ej mindre än 4,000 liter i minuten.

Nu berättas att en granne där, nämndemannen Martin Jansson å sin gård diamantborrat med resultat att även där erhållits vatten ehuru först på 70 meters djup i berggrunden och med en vattenmängd av 1,000 minutliter, vilket ju är mer än tillräckligt vid en lantgård.

”Det finnes vatten överallt” — heter det — blott man diamantborrar tills man når det. Men det kan bli en ganska dyr historia, ty det kostar 20 kr. metern.

Rådjuren sprida sig. Under hösten har en råbock skjutits vid Österby bruk och en å Films prästgårds skog.

Litet Söderölexikon

Kom ihåg: Betoning på första stavelsen och tjocka I

Isvilla	när isen varken bär eller brister
Spödd	spö
Spörrstick	spår av djur i snön
Välkare	bättre än...
Vurre	varit
Furre	farit
Spaler	spjälor

Tidningsurklipp, Norrtelje Tidning, 30-talet

Stor allmogefäst

vid **Mälby Lövnäs** å Söderön
den 4 och 6 juni med början pingstefton kl. 20
och annandag pingst kl. 14.

- Kl. 15 fältgudstjänst av kyrkoherde E. Ljungwe.
- „ 16 tävlan i hästuppvissning.
- „ 20 prisutdelning för dagens tävlingar.

T O M B O L A, toppvinster: lättviktsmotorcykel,
cyklar, skrivbord.

Kondis, Kaffe, S k j u t b a n a.

Annandag pingst inbjudes Häveröunds skyttekräts
till grupp tävlan om S. L. U:s gruppris.
Insatsskjutning med hederspris i varje klass.
Anmälningstid kl. 8—10.

Inträde 50 och 25 öre. **D A N S.**

Musik båda dagarna av **LINDYS** populära kapell.

S. L. U.

Söderöns Hembygdsförening

Söderöns Hembygdsförening
c/o Hans Tibell
Lotsholmen
742 91 ÖSTHAMMAR
Plusgiro 15 28 61-1

Styrelse	Telefon	E-post
Hans Tibell	70055 el. 08-659 47 75	neisti-2004@telia.com
Viveka Westman	70028 el. 08-15 86 12	westsson@comhem.se
Ulla-Britt Jansson	320 31	
Christer Mattsson	704 90	xrizter@telia.com
Agnetha Eriksson	701 35	
Anders Westerberg	323 75 el. 070-222 03 81	familjenwesterberg@telia.com

Ersättare

Robert Carlsson	703 41
Margit Bergström	324 64
Anna-Britt Mattsson	321 87
Maryanne Svantesson	324 29
Hans Gustavsson	416 46
Karin Hörner Andersson	70072

Revisorer

Margaretha Mattsson	321 59
Lage Löwén	702 59

Ersättare

Mats Jorlin	701 62
-------------	--------

Valberedning

Arne Westerberg	700 24
Mats Frylmark	702 10
Patrik Westerberg	700 24

Ombud för Upplands

Forminnes- och Hem-
bygdsförbund
Ulla-Britt Jansson

Ersättare

Viveka Westman